

Խելամիտ տնտեսական քաղաքականությունների դերը արհեստական բանականության տարածման դարաշրջանում

2026-06-30

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ

Խելամիտ տնտեսական քաղաքականությունների դերը արհեստական բանականության տարածման դարաշրջանում

Հետազոտական ամփոփագիր ՀԱ-2026-02

Հայկազ Իգիթյան

Արհեստական բանականությունը (ԱԲ) համարվում է ժամանակակից դարաշրջանի ամենափոխակերպող տեխնոլոգիաներից մեկը, որն ունի արտադրողականությունը, զբաղվածությունը և տնտեսության կառուցվածքը վերաձևավորելու ներուժ: Չնայած այս ներուժին, ԱԲ-ի մակրոտնտեսական և աշխատաշուկայի վրա ազդեցությունների վերաբերյալ հետազոտությունները դեռևս համեմատաբար սահմանափակ են, որոնց զգալի մասը աստիճանաբար տեղափոխվում է համալսարաններից դեպի մասնավոր ԱԲ լաբորատորիաներ, կենտրոնական բանկեր և պետական հաստատություններ: Այստեղ կարևորվում է անկախ հանրային հետազոտությունների իրականացումը, ինչի համատեքստում այս ամփոփագիրը նպատակ ունի նպաստել այդ հետազոտական բացի լրացմանը՝ գնահատելով ԱԲ տարածման տնտեսական հետևանքները, դրա ռիսկերն ու հնարավորությունները, ինչպես նաև խելամիտ հանրային քաղաքականությունների դերը:

Տնտեսական զարգացման պատմությունը ձևավորվել է երկար տնտեսական ցիկլերով, որոնք հայտնի են որպես Կոնդրատիևյան ալիքներ և տևում են մոտ 40-60 տարի: Յուրաքանչյուր ալիք պայմանավորված է հիմնարար տեխնոլոգիական նորարարություններով, որոնք թեև խաթարում են գոյություն ունեցող տնտեսական կառուցակարգերը, նաև ստեղծում են նոր արտադրական ճյուղեր և վերափոխում աշխատաշուկաները: Քանի որ ԱԲ-ն զարգանում է արագացող տեմպերով և ունի գործող տնտեսական կառուցակարգերը վերափոխելու ներուժ, կարող ենք ենթադրել, որ այն կարող է ներկայացնել վեցերորդ Կոնդրատիևյան ալիքի սկիզբը:

ԱԲ-ն տարբերվում է նախորդ ալիքներից՝ իր արագությամբ և ազդեցության խորությամբ, վերափոխելով ոչ միայն տնտեսության ճյուղերը, այլև խորը փոփոխություններ առաջացնելով մտավոր և վերլուծական բնույթի աշխատատեղերում: Եթե նախկին տեխնոլոգիական ալիքները հիմնականում վերափոխում էին ֆիզիկական աշխատանքը, ապա ԱԲ-ն ընդլայնում է ավտոմատացման հնարավորությունները նաև տվյալների մշակման, որոշումների կայացման և ստեղծագործական ոլորտներում, ինչը տնտեսության վրա թողնում է ավելի համակարգային ազդեցություն:

Այս փոփոխությունները, սակայն, ուղեկցվում են կառուցվածքային մարտահրավերներով: Ինչպես նախորդ ալիքներում, այստեղ նույնպես ակնկալվում է գործազրկության նախնական աճ և հմտությունների անհամապատասխանություն, նախքան տնտեսությունները կհարմարվեն նոր իրականությանը: Այս համատեքստում անհրաժեշտ է դիտարկել, թե ինչպես է ԱԲ-ն ազդում զբաղվածության վրա, որ ոլորտներում է այն լրացնում մարդկային աշխատանքը և որտեղ՝ փոխարինում:

[Խելամիտ տնտեսական քաղաքականությունների դերը արհեստական բանականության տարածման դարաշրջանում](#)